

เทศน์อบรมฆราวาส ณ สวนแสงธรรม

เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๓๙

สวรรค์มีไว้เพื่อคนบุญ

ตั้งแต่พอเริ่มบ้ายแล้วก็นั่งตลอดไปเลย สู้วันยังค่ำจนไม่มีลมจะสู้ สู้ด้วยลมปาก ลมปากก็หมด คณะนั้นเข้าคณะนี้ออก เราก็เห็นใจเรารับด้วยความเห็นใจ เรามาที่นี่ ด้วยน้ำใจของประชาชนศรัทธาทั้งหลาย เราไม่ได้มาด้วยวัตถุสิ่งอื่นใดทั้งนั้น ไม่ว่าไป ไหนเราไปด้วยน้ำใจของชาวพุทธเราทั้งนั้น ใจนี้เป็นของสำคัญ สิ่งอื่นไม่สำคัญ มีอยู่ทุก แห่งทุกหนเต็มบ้านเต็มเมืองไม่อดอยากขาดแคลน แต่ธรรมภายในใจสมบัติของใจนี้ หายาก ไม่ค่อยจะเสาะแสวงหากัน มีแต่ความเพลิดเพลिनย้ายตีเหล็กทั้งวันทั้งคืน เวลา จะเสาะแสวงหาบุญหากุศลนี้ให้เป็นเรื่องเหมือนกับว่าเป็นงานอดิเรกไปอย่างนั้นละ คือ งานเศษ ๆ เเดน ๆ ไป ไม่ใช่งานของจริงของแท้ งานของจริงของแท้คือเป็นเรื่องของ กิเลส นี่แหละมันจึงมีความทุกข์มากโลกเรา

ในธรรมพระเวสสันดรท่านแสดงไว้ สรุปลงในชาดก ท่านอีก ๑๐ ชาติ ชาติสุดท้าย เป็นพระเวสสันดร ที่จะมาเป็นพระพุทธเจ้า ท่านสละให้ทานมาตลอดก็กัปกัปปี้ สร้าง คุณงามความดีให้ทานรักษาศีลภาวนามาตลอดจนกระทั่งวาระสุดท้ายนี้ ได้ทรงสรุป คาถาที่ท่านได้แสดงมาและโลกทั้งหลายได้ดำเนินตาม เพื่อเป็นคติแก่โลกด้วย เป็น คาถาว่า ทานํ เทติ การให้ทานหนึ่ง สีสํ รกฺขติ การรักษาศีลหนึ่ง ภาวนํ ภาเวตฺวา การเจริญเมตตาภาวนาสวดมนต์ไหว้พระ ระลึกพุทฺโธ ธัมโม สังโฆ ภายในจิตใจหนึ่ง เอกฺจฺโจ สคฺคํ คจฺจติ ท่านผู้บำเพ็ญธรรมเหล่านี้หนักเบาเล็กน้อยในแง่ใดก็ตามซึ่งเป็น การบุญการกุศลทั้งนั้น บางพวกยอมไปสวรรค์ เอกฺจฺโจ โมกฺขํ คจฺจติ บางพวกเมื่อ บารมีแก่กล้าแล้วสามารถไปนิพพานได้ นิสฺสํสยํ โดยไม่ต้องสงสัย นี่คือการรับรองแห่ง พระพุทธโอราทของพระพุทธเจ้าเพื่อเป็นคติแก่โลก

เพราะพระองค์ได้ทรงบำเพ็ญมาเป็นศาสดามาตลอดเวลาเป็นคติของโลกเรื่อย มา ได้บำเพ็ญกองการกุศลจนกระทั่งถึงวาระสุดท้ายจนได้สรุป ๓ คาถานี้ขึ้นมาว่า ทานํ เทติ สีสํ รกฺขติ ภาวนํ ภาเวตฺวา ๓ บทนี้แลเป็นธรรมที่รื้อขนสัตว์โลกให้หลุดพ้นจาก ความทุกข์กันดารทั้งหลายจนกระทั่งถึงพระนิพพาน ไม่นอกเหนือไปจากทานศีล ภาวนานี้เลย ทางนี้เป็นทางแคล้วคลาดปลอดภัย จึงขอให้ทุก ๆ ท่านได้นำธรรมเหล่านี้ เข้าไปสู่จิตใจ ระลึกไว้อย่าได้ลืมและบำเพ็ญตามธรรมนี้

คำว่าสวรรค์นั้นเป็นสถานที่อยู่ของคนดี อายุก็ยืนนานเป็นชั้น ๆ ชั้นที่หนึ่งอายุ ขนาดนี้ ชั้นที่สองสูงขึ้นไป ชั้นที่สามสูงขึ้นไป จนกระทั่งถึงพรหมโลก อายุตั้งหลาย

หมื่นปี เจ็ดหมื่นปี แปดหมื่นปีกว่าจะได้ลงมาอุบัติเป็นมนุษย์อีก แต่ละคร้ง ๆ อายุยืนนานอย่างนั้น นี่เป็นสถานที่อยู่ของคนดีผู้มีทาน มีศีล มีภาวนา เราจะหนักแน่นในธรรมบทใดก็ให้หนักแน่น เป็นความดีด้วยกัน หนักแน่นในทานก็ดี หนักแน่นในศีลก็ดี ข้อใดที่เป็นภัยแก่ตัวเองและผู้เกี่ยวข้องหรือส่วนรวมให้หนักแน่น เน้นหนักในศีลข้อนั้นให้มาก บังคับบัญชาให้อยู่ในเงื้อมมือของเรา

ถ้าเราบังคับบัญชาไม่ได้ เราก็เป็นคนเหลวแหลกแหวกแนว เอาให้จริงให้จัง จะรักษาศีลข้อใดก็ตาม เราไม่สามารถจะรักษาได้ทุกข้อ ข้อใดที่อยู่ในวิสัยของเราที่จะรักษาได้เอาให้แม่นยำ ให้เป็นที่อบอุ่นใจตัวเองได้ เชื่อตัวเองได้แล้วไปไหนเชื่อได้หมด คนอื่นเขาก็ยอมเชื่อเรา เมื่อเราเชื่อตัวเองได้ด้วยการทำดีของเรา เรามีความสัตย์ความจริง อย่างนี้ละเป็นคติของชาวพุทธเรา ขอให้ยึดศีลนี้ไว้เป็นเกณฑ์เป็นกฎข้อบังคับ

เราให้คนอื่นมาบังคับไม่ได้นะ เพียงแต่เตือนกันเท่านั้นก็ไม่พอใจแล้วมนุษย์เราเตือนว่าไม่ใช่งานนั้นไม่ใช่งานนี้ ก็หาว่าเขาตำหนิตเตือนเหยียบย่ำทำลายเกียรติยศเกียรติศักดิ์แล้วเกิดความโกรธความแค้นขึ้นมาได้ แต่เราฝึกฝนอบรมเราดูว่ากล่าวเรานี้ เอาให้หนักขนาดไหนก็ได้ เอาถึงเป็นถึงตายก็ได้ ไม่มีความเดือดร้อน ไม่มีความเคียดแค้นดั่งที่ผู้อื่นตักเตือนเรา เพราะฉะนั้นเราจึงต้องฝึกฝนตัวของเรา อุตุนาโจทยุตตนา จงเตือนตนด้วยตนเอง จงฝึกตนด้วยตนเอง เราฝึกเราด้วยตัวของเราเอง นี่ดีกว่าคนอื่นมาฝึกเป็นไหน ๆ คนอื่นฝึกเราพอใจบ้าง ไม่พอใจบ้าง แต่เราฝึกเรานี้พอใจไม่พอใจก็เป็นเรื่องของเราเอง

เอาให้หนักแน่น ไม่ใช่งานนั้นไม่มีอะไรเป็นของดีติดเนื้อติดตัวเรา ก็เลยจะเอาไปถลุงเสียหมด เกิดมาชาติใดภพใดก็มีแต่ความว่างเปล่าจากคุณงามความดี จากความสงบสุขไม่เป็นของดีเลย เกิดมาให้ได้พบความสุขความเจริญเป็นที่พึงใจ เพราะเราได้ฝึกฝนอบรมเรามาเป็นผลตอบแทน เราทำมาอย่างใดผลย่อมได้อย่างนั้น เพราะฉะนั้นเราจึงต้องหนักแน่นในการฝึกฝนอบรมเรา ถ้าเราอยากเป็นคนดีมีความสุขและได้สิ่งที่พึงหวังก็พึงทำตนให้เป็นคนดีอย่างนี้

ภาวนาก็เช่นเดียวกัน วันหนึ่ง ๆ อย่าให้ขาด แม้ที่สุดทำการทำงานไปไหนมาไหน ให้ระลึกพุทโธอยู่ภายในใจเสมอ นี่เป็นหลักใจของชาวพุทธเรา คำว่าพุทโธไม่ใช่เรื่องเล็กน้อย กล่าวคำว่าพุทโธคำเดียวเท่านั้น กระเทือนไปทั่วแดนโลกธาตุแห่งพุทโธทั้งหลายที่ทรงอุบัติขึ้นมาแล้วผ่านไปแล้วนับไม่ถ้วน คำว่าพุทโธคำเดียวกระเทือนไปถึงพุทโธทั้งหลาย ถึงพระพุทธเจ้าทั้งหลายโดยทั่วถึงกัน จึงไม่ใช่เรื่องเล็กน้อย คำว่าธัมมก็เหมือนกัน พระพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์ตรัสรู้ธรรมทั้งนั้น ที่เป็นศาสดาของโลก สงฆ์

สรณ์ คุณงามิ พระสงฆ์สาวกก็เดินตามพระพุทธเจ้าจนได้ตรัสรู้ธรรม ฟาดกิเลสให้มุดมอดไปหมดเหลือแต่บรมสุขภายในจิตที่บริสุทธิ์ล้วน ๆ นี่เป็นสรณะของพวกเรา

เราจะไปไหนมาไหนให้ระลึกเสมอในธรรมสามบทนี้ จะเป็นบทใดบทหนึ่งหรือทั้งหมดก็ได้ ให้เป็นหลักใจ นี่แลหลักใจของเรา หลักทรัพย์ภายในของเราอย่าให้ขาดขาดอะไรก็ตามอย่าให้ขาดหลักทรัพย์ภายในนี้เป็นสำคัญมาก คนทุกข์คนจนคนมั่งคนมียู่ด้วยกันเป็นผาสูก ถ้ามีทรัพย์ภายในคือ พุทธ ธรรม สังฆ อยู่ในใจแล้ว ไม่ได้ถือถือถือสากันง่าย ๆ

อันนี้มันไม่มีชื้อ มีแต่ฝอยอยู่ในใจ เออะอะออกมาคอยแต่จะกัดกันเหมือนสุนัขใช้ไม่ได้เลยมนุษย์เราเป็นสุนัข หางไม่มีก็ไปवादอ้างตัวว่าเป็นสุนัขใช้ไม่ได้ ต้องฝึกฝนตัวของเราให้ดี ไปที่ไหนมีพุทธ พุทธนี้เป็นธรรมชาติที่ให้ภัยกันได้เป็นอย่างดี ไม่ถือถือถือสากัน เฉลี่ยเผื่อแผ่ไม่มีอะไรเกินพุทธ คือศาสดาองค์เอก คำว่าของดี ๆ ที่ต้อนรับกันไม่มีอะไรเกินพุทธละ ที่มีอยู่ในจิตใจของคนใดคนนั้นจะมีจิตใจอันกว้างขวางเมตตาอารีต่อกัน ไม่เห็นแก่ตัวไม่โลภมาก ไม่เอาไรต์เอาเปรียบ เห็นแก่เพื่อนมนุษย์ตาดำ ๆ ด้วยกัน นี่แหละพุทธอยู่ในใจเป็นอย่างนี้ ให้พากันระลึกไว้เสมอ ถ้าจะคิดเคียดแค้นขึ้นมา คำว่าพุทธท่านไม่ได้เคียดแค้น เราเคียดแค้นหาอะไร นี่มันเป็นเทวทัตแทรกกรรม แทรกพระพุทธเจ้าขึ้นมา ปิดออกทันทีอย่าให้มี นี่ชื่อว่าเป็นผู้รักษารธรรม

ใจเรามีหลัก คนมีหลักตายแล้วยอมมีหลักไปดีตลอด จะนิมนต์พระมา กุสลา ธรรมมา หรือไม่ กุสลา ธรรมมา ไม่ได้เป็นปัญหาอะไร ขอให้เรา กุสลา ธรรมมา คือความฉลาดรักษาตัวบำเพ็ญตัวของเราให้ดีตั้งแต่บัดนี้ ที่มีชีวิตอยู่นี้เป็นสำคัญมากยิ่งขึ้นกว่าเวลาอื่นใด เราจะไปคอยให้คนอื่นมาช่วยมาเหลือเรา นอกจากมันจำเป็นจริง ๆ แล้วคนเราก็ช่วยกันได้ถ้าอยู่ในฐานะที่พอช่วยได้ แต่เวลานี้เป็นเวลาที่เราจะช่วยตัวของเราเองให้สุดเหวี่ยงเต็มฝีมือของเรา ตายแล้วไม่ต้องนิมนต์พระมา กุสลา ธรรมมา

พระพุทธเจ้าตายพระสาวกทั้งหลายตาย ไม่ปรากฏว่ามีกุสลา ธรรมมา มามีเอาเมื่อไม่กี่ปีก็เดือนมานี้แหละ ตายที่ไหน กุสลา ธรรมมา เอากล้วยมากินเรื่อย ไป กุสลา หากินกล้วยเขา ไม่ได้ กุสลา ธรรมมา หาผลหาประโยชน์จริง ๆ ในจิตใจ แม้พระผู้ไป กุสลา ก็ไม่รู้ว่ากุสลา คืออะไรก็ไม่เกิดประโยชน์ เลยเป็นประเพณีเฉย ๆ ศาสนาเลยกลายเป็นประเพณี เวลาที่มีชีวิตอยู่ไม่สนใจจะสร้างคุณงามความดี เวลาตายแล้วไปเที่ยวกว้านพระวัดนั้นพระวัดนี้มากุสลา ธรรมมา มาติกา กุสลาหาอะไร ถ้าเจ้าของดีแล้วอยู่ที่ไหนก็ดีทั้งนั้นละ ถ้าไม่ดีกุสลา กุสลา ก็ไม่เกิดประโยชน์อะไร ให้จำไว้ในข้อนี้ เป็นความจริงอย่างนั้น จงสร้างตัวของเราให้เป็นกุศลเสียตั้งแต่บัดนี้ คำว่า กุสลา แปลว่า

ความฉลาด ธรรมยังบุคคลให้ฉลาด เราฉลาดสร้างคุณงามความดี ฉลาดรักษาตัวของ เราเสียตั้งแต่บัดนี้ ตายแล้วหายห่วง

นี่เราพูดตรง ๆ หลวงตาบัวเคยประกาศเสมอให้ลูกศิษย์ลูกหาฟัง ไม่สอนเฉย ๆ จะว่าทำหายก็ไม่ใช่ทำหาย แต่เอาความจริงมาพูดให้ลูกศิษย์ได้เป็นคติ ว่าเวลาหลวง ตาบัวตายอย่างนิมนต์พระมากุสลา ธมฺมา นะ สร้างมาตั้งแต่วันอุปสมบทเรื่อยมา เฉพาะอย่างยิ่งเวลาขึ้นเวทีฟัดกับกิเลสคือออกปฏิบัติกรรมฐาน อยู่แต่ในป่าในเขาที่นั่นละ คนเดียว ๆ ๆ เป็นตายคนเดียว ๆ เรียกว่ากุสลาคนเดียว เจ้าของกุสลาให้เจ้า ของเองคนเดียว จนกระทั่งเต็มความสามารถมาจนกระทั่งทุกวันนี้ จึงประกาศออกมา ด้วยหัวใจอันเป็นจริงไม่ได้หลอกหลวงใคร ๆ ทั้งนี้ว่า เวลาหลวงตาบัวตายแล้ว อย่า นิมนต์พระมากุสลา ธมฺมา เราได้พยายามทำเต็มความสามารถของเราแล้ว อะไรจะมี ก็มีแล้วเวลานี้ ถ้าไม่มีก็ไม่มี ให้จมไปเสียคนเดียวนี้ อย่าเอาคนอื่นมากุสลา ธมฺมาให้ ยุ่งเปล่า ๆ

เราทุกคนให้สร้าง กุสลา ธมฺมา ไว้จนเป็นที่แน่ใจ เมื่อแน่ใจแล้วไม่ต้องไปหา กุสลาที่ไหน หากประจักษ์อยู่ภายในจิตใจของตัวเอง เช่นว่าตายแล้วนี้จะไปเกิดสวรรค์ ชั้นไหนมันก็รู้คนมีบุญ ค่อยรู้เป็นลำดับ ค่อยแน่ใจเป็นลำดับ คนมีหลักธรรมเป็น อย่างนั้น แล้วจิตมีความละเอียดลออเข้าด้วยจิตตภาวนาเท่าไรยิ่งรู้ชัด ๆ พระพุทธเจ้า ทรงแสดงไว้สวรรค์ ๖ ชั้น พรหมโลก ๑๖ ชั้น จนกระทั่งนิพพาน ๑ ชั้น ไม่มีอะไร เป็นปัญหาเลย เป็นความกระจ่างแจ้งอยู่กับภายในใจของผู้บำเพ็ญ เพราะดำเนินตาม ทางของพระพุทธเจ้าที่ทรงบำเพ็ญและทรงรู้ทรงเห็นมาแล้วทั้งนั้น เมื่อเราบำเพ็ญ ตามสวากขาตธรรมที่ท่านตรัสไว้ชอบแล้ว ก็ยอมเดินตามเข็มทิศทางเดินที่ถูกต้องแล้ว นั้นก็ไปเจอจนได้

สวรรค์ไม่มีไว้เพื่อใคร มีไว้เพื่อคนบุญ เราเป็นคนบุญไม่เจอในเวลาเป็นก็ต้อง เจอในเวลาตาย เป็นนี้ก็เจออยู่มีความสุขความสงบเย็นใจในชีวิตของเรา ประการหนึ่ง รู้เห็นสวรรค์ชัด ๆ ภายในจิตใจนี้ ประการที่สอง เวลาตายแล้วก็ไปสวรรค์ คนมีหลัก ใจเป็นอย่างนั้น เราให้เสาะแสวงหาหลักใจเสมอกันกับทางร่างกายอย่าปล่อยอย่างวาง ร่างกายนี้เป็นของที่จะแตกจะพังได้ แต่เวลามีชีวิตอยู่นี้มันกววนเราตลอดเวลา ทั้งการ อยู่ การกิน การหลับ การนอน การขับถ่าย มีแต่เรื่องธาตุเรื่องขันธ์กววนทั้งนั้น จึง ต้องได้เสาะแสวงหาสิ่งเหล่านี้มาเยียวยาพอประดังอยู่ได้ไปวันหนึ่ง ๆ พอถึงเวลาแล้ว เขาก็พังของเขาไป

เมื่อร่างกายพังแล้ว ทรัพย์สมบัติเงินทองข้าวของสิ่งเยี่ยวยาทั้งหลายมันก็พังไป ตาม ๆ กันหมดความหมาย แต่ใจนี้ไม่หมดความหมายจะต้องเดินชอกซอนไปในที่

ต่าง ๆ ตามอำนาจแห่งบุญแห่งกรรม ถ้าใครมีหลักใจก็หลักใจตั้งเลย แล้วหลุดลางไปเลย หนุนให้ไปสู่สถานที่ดี ไม่ต้องถามหาอะไรว่าสวรรค์อยู่ที่ไหน พระพุทธเจ้าบอกไว้แล้ว บอกไว้แล้วด้วยทาน บอกไว้แล้วด้วยศีล บอกไว้แล้วด้วยการเจริญเมตตาภาวนานี้คือทางสวรรค์ นี่คือสวรรค์จากการบำเพ็ญนี้ ทรงบอกไว้อย่างแจ่มแจ้งแล้วไม่ต้องสงสัย ไปถามหาที่ไหนจะมีความรู้ความฉลาดเกินพระพุทธเจ้าในสามแดนโลกธาตุนี้ไม่มี ให้เราเชื่อคำสอนของพระพุทธเจ้านี้

การให้ทานไม่ไปไหน ไปสู่ความดีทั้งนั้น การรักษาศีล การภาวนา เหมือนประกาศกวางน สวรรค์นิพพานอยู่ภายในทาน ในศีล ในภาวนาของเราที่บำเพ็ญนั้นแลไม่เป็นพิษไม่เป็นภัยอื่น ให้พากันบำเพ็ญทางจิตใจเป็นของสำคัญ หลักใจให้มี คนไม่มีหลักใจนี้รวนเร มากก็ไม่ทราบมาจากไหนมาเกิด มาสู่มีชีวิตอยู่ก็อยู่ สู่มีชีวิตอยู่ไม่เสาะแสวงหาคุณงามความดีอันเป็นหลักใจ ที่ออกจากหลักศีลหลักธรรม เข้าสู่หัวใจตนบ้างเลย เวลาตายแล้วมันก็เป็นแบบนี้อีก เราเคยเป็นแบบนี้มากี่ภพกี่ชาติแล้วเราระลึกไม่ได้ คราวนี้ให้ระลึกได้เวลามีชีวิตอยู่ อย่าให้เสียท่าเสียทีที่เกิดมาเป็นมนุษย์ได้พบพระพุทธศาสนาอันล้ำค่าแล้ว ไม่มีอะไรเกินพุทธศาสนาอันล้ำค่านี้เลย

คำว่าพุทธศาสนาอันเลิศล้ำนี้เราจะทราบได้ภายในใจของผู้ปฏิบัติ เพียงเรียนจำเฉย ๆ ไม่ถึงใจ เรียนจบพระไตรปิฎกแบกคัมภีร์จนหลังโค้งหลังหักก็ไม่หายสงสัย รวนเรอยู่นั้นละจิตใจหาหลักยึดไม่ได้ แต่เวลาภาคปฏิบัติจับเข้าไปนี่ ศีลเป็นอย่างไร มันก็รู้จักในตัวเอง เราเป็นคนรักษาศีลอยู่โดยแท้ ศีลไม่ต่างพร้อยทะเลไปไหนทำไมจะไม่มี ความอบอุ่นในตัวของเรา ตัวของเราทั้งคนนี้เป็นศีลล้วน ๆ นั้น จากนั้นก็เจริญสมาธิ สมาธิคือความสงบใจเป็นขั้น ๆ ขึ้นไปจนถึงสงบขั้นเต็มที่ ก็มีอยู่กับตัวของเรา ตัวของเราเป็นสมาธิทั้งคน เราจะสงสัยไปไหน ปัญญาคือความรู้แจ้งแทงทะลุก็รู้แจ้งขั้นที่นี้

นี่ละภาคปฏิบัติเห็นประจักษ์อย่างนี้ ไม่ได้ลุ่ม ๆ คลำ ๆ เหมือนภาคปริยัติที่ศึกษาเล่าเรียนมา ท่านเหมือนเรา เราเหมือนท่าน ว่าสวรรค์ ว่านิพพาน ว่าพรหมโลก ว่าอะไรก็ว่าไป แต่หัวใจไม่ได้เชื่อ มีแต่ความจำเฉย ๆ ดีไม่ดีไปปลงบุญบาปมรรคผลนิพพานว่าไม่มี แล้วสร้างกรรมถมหัวเข้าไปอีกมากมายยิ่งกว่านั้น นี่มีเยอะนะ เรียนได้แต่ความจำมั่นไม่ถึงใจ ให้มีภาคปฏิบัติจับเข้าไป สวรรค์เห็นประจักษ์ภายในใจ ศีลก็เห็นอยู่กับหัวใจของตัวเองผู้รักษาศีล สมาธิก็เห็นประจักษ์อยู่กับใจของตัวเองผู้บำเพ็ญสมาธิ ปัญญาที่ประจักษ์ใจของตัวเองผู้บำเพ็ญปัญญา รู้แจ้งเห็นชัดอยู่ในนี้แล้ว ไปถามหาใคร ถามหาอะไร ความจริงมีอยู่เต็มหัวใจ ไปถามหาของจอมปลอมที่ไหนอีก

พระพุทธเจ้าเป็นองค์ศาสดาองค์จริงแท้ สอนธรรมนี้ท่านมีแต่ธรรมจริงธรรมแท้ ผู้ปฏิบัติได้รู้เห็นจริงตามความจริงนี้แล้ว จะไปถามอะไร ไม่ถามอะไร สนุกปฏิญ์ก็รู้เองเห็นเองทุกสิ่งทุกอย่างประจักษ์ใจนี้แล้วหายสงสัย นี่แหละคนมีหลักใจ ขอให้พี่น้องทั้งหลายยึดหลักใจ ไปที่ไหนอย่าลืมพุทโธ ธัมโม สังโฆ ทำงานทำการอยู่ก็ได้ ยืนก็ได้ เดินก็ได้ นั่งก็ได้ นอนก็ได้ คิดได้ทั้งนั้น คิดพุทโธ ธัมโม สังโฆ ตั้งแต่เราคิดเรื่องกิเลสมันคิดได้ทุกแห่งทุกมุม ทุกอิริยาบถ ไม่เห็นเลือกกาลสถานที่เวล่ำเวลาอะไรเลย คิดกิเลสก็เป็นกิเลสขึ้นมา เราคิดธรรมก็เป็นธรรมขึ้นมา นอนอยู่ก็คิดธรรมได้ ตั้งแต่นอนอยู่ยังคิดกิเลสได้ทำไมคิดธรรมไม่ได้ มันก็ไม่ทันกันละซิ

ถ้าจะภาวนาก็ว่าเราอนภาวนาไม่เหมาะสม เหมาะสมแต่หลับครอก ๆ ไม่เป็นทำนนั้นหรือ ถามกันอย่างนั้นบ้างซิ กิเลสกล่อมให้หลับครอก ๆ ไม่เป็นทำนนั้นมันเหมาะสมแล้วหรือไปถามตัวเอง เราหลับไปด้วยอำนาจพุทโธ ธัมโม สังโฆ ไม่ดีกว่ากิเลสพาหลับเป็นไหน ๆ แล้วหรือ ถามอย่างงั้นซิถามเจ้าของ ตั้งปัญหาถามเจ้าของเข้าบ้าง คนอื่นถามไม่ค่อยดี คนอื่นตอบให้ก็ไม่ค่อยเหมาะ ให้เจ้าของถามเอง พิจารณาธรรมจะผุดขึ้นภายในใจ ตอบกันเองแก้ไขกันเองในนั้น หายสงสัยกันไปในนั้น

วันนี้ได้พูดถึงเรื่องหลักใจ หลักกายสิ่งที่เป็นหลักกายเป็นที่ยึด คืออาหารการกิน เครื่องใช้ไม้สอยต่าง ๆ นี่ก็เป็นความจำเป็นที่เราจะต้องวิ่งเต้นขวนขวาย เพราะสิ่งเหล่านี้รบกวนตลอดเวลา ธาตุชั้นนี้เราจะต้องเสาะแสวงหามาเหยียวยาก็ให้พากันเสาะแสวงหามาเหยียวยา เรื่องศีลเรื่องธรรมเข้าสู่ใจเพื่อเป็นอาหารของใจซึ่งเรียกร้องหาความช่วยเหลือจากเจ้าของอยู่ตลอดเวลาทำให้ขวนขวายอย่าปล่อยอย่าวางธรรมทั้งสองประเภทนี้ เรียกว่าเป็นผู้เสมอ ไปไหนเสมอ อยู่ในโลกนี้ก็เย็นใจ ไปโลกหน้าก็มีความเย็นใจภาคภูมิใจ

ตามธรรมท่านแสดงว่า อิธ นนุทติ คนมีศีล มีทาน มีภาวนา มีหลักใจแล้วอยู่ในโลกนี้ก็รื่นเริงบันเทิงไม่จนตรอกจนมุม เปจุ นนุทติ ละจากโลกนี้ไปแล้วก็มีความรื่นเริงบันเทิงในสวรรค์จนกระทั่งพรหมโลก นี่ละธรรมเครื่องรื่นเริงคือหลักใจให้พากันยึดหลักใจนี้ไว้ วันนี้พี่น้องทั้งหลายก็มามากมายเป็นประจำทุกวัน ๆ นั้นแหละ เราก็เห็นใจได้อุตสาห์แสดงอรรถแสดงธรรมให้ท่านทั้งหลายได้ฟัง มาเพื่อท่านทั้งหลายด้วยน้ำใจ เราไม่ได้มาเพื่อหวังอะไร ๆ แม้ที่สุดสมบัติเงินทองข้าวของที่ท่านทั้งหลายบริจาคนี้เราก็ไม่เคยเก็บ เมื่อไปถึงวัดแล้วแจกทานทั่วกันหมดไม่ว่าวัดอุไทยทานต่าง ๆ ควรแก่วัดเราก็แยกไปถวายไปตามวัดต่าง ๆ ควรแก่ประชาชนทุกชั้นชนหนโลกเราก็ช่วยแจกช่วยแจกออกไปทุกทิศทุกทาง

ปัจจัยนี้ส่วนมากจะเข้าทางโรงพยาบาลและคนทุกชั้นคนจน โรงร่ำโรงเรียน อันนี้ก็ไปหมด เราไม่เคยเก็บ เก็บไว้ทำไม เก็บไม่เห็นเกิดประโยชน์อะไร นำออกไปใช้เกิดประโยชน์ เช่นเงินเรามีก็บาทก็ตามเรากำไว้ในมือของเรา นี่มันก็เป็นเงินในมือ ไม่เป็นเงินที่จะเกิดความปีติยินดีอะไร พอยื่นให้ผู้ใดผู้หนึ่ง แม้ที่สุดให้เด็ก ๆ ก็ยิ้มแย้มแจ่มใส นั่นมันเป็นประโยชน์เพราะการเสียสละต่างหาก มันไม่ได้เป็นประโยชน์เพราะกำไว้ในเงื้อมมือเปล่า ๆ ด้วยความตระหนี่ถี่เหนียว นี่เกิดประโยชน์อะไร เราแบมือออกไปแจกทานออกไป นั่นนะเกิดประโยชน์มาก

ขอท่านทั้งหลายได้จำเอาไว้แล้วนำไปปฏิบัติ แบ่งกินแบ่งทานแบ่งสันทนส่วนเพื่อนมนุษย์ที่มีความจำเป็นทั่วโลก ใครมีอะไร ๆ ช่วยเหลือกันไปตามเรื่อง ไม่ถือสีถือสาแก่นง่าย ๆ ละ มนุษย์เราอยู่ร่วมกันเป็นผู้มีธรรมด้วยกันให้อภัยกันได้ง่ายนิดเดียว ถ้าเป็นเปรตเป็นผีนี้ไม่ได้นะ คอยแต่จะกัดจะฉีก รดเฉียดกันนิดหนึ่งก็ไม่ได้ เอาเรื่องเอาราวเข้าเลย มันเป็นเรื่องอยู่กับมนุษย์ ไม่ได้เป็นเรื่องอยู่กับรถ มนุษย์โหดร้ายทารุณต่อกัน อาศัยรถหรือเป็นต้นเหตุหรือเป็นสาเหตุเท่านั้นก็กัดกันได้นะมนุษย์เราถ้าไม่มีธรรม ถ้ามีธรรมก็เอาเถอะจะเป็นอะไรไป ตั้งแต่เราเดินไปได้ ๆ ยังไปเหยียบหนามได้ หนามเขาทำอะไรเราไปเหยียบเขาทำไม ครั้นเจ็บก็เป็นเรานั้นแหละ มันก็ยังเป็นได้อันนี้คนเราอยู่ร่วมกันจะไม่ให้กระทบกระเทือนกันบ้างมีหรือ ไม่เจตนาที่เป็นไปได้สิ่งเหล่านี้ ให้เราระมัดระวังและให้อภัยกัน เปิดโล่งไว้เสมอ แล้วอยู่ด้วยกันเป็นผาสูกวันนี้แสดงธรรมเพียงเท่านี้ ขอความสวัสดิ์จงมีแก่พี่น้องทั้งหลายโดยทั่วกันเทอญ